

Våld och hot

Handlingsplan, rutiner och förebyggande arbete

Rutiner för ensamarbete	1
Rutiner vid akut yttre hot	1
Vid akut inrymning	1
Ytterst ansvarig	1
Kontakter	2
Målsättning, syfte och kvalitetssäkring	2
Begränsningar	2
Nils Holgerssonskolans policy för trygg, säker skola, förebyggande åtgärder	2
Rutiner för agerande i kränkande, hotfulla eller våldsamma situationer	3
Checklista för agerande i kränkande, hotfull eller våldsam situation	3
Hjälp och stöd	3
Rutiner för hjälp och stöd efter inträffad kränkande, hotfull eller våldsam händelse	3
Checklista om man bevittnar eller får kännedom om en händelse med anknytning till kränkning, hot eller våld	3
Samverkan: skolvärd, polis, sociala myndigheter	4
Dokumentation och förebyggande arbete	4
Rapportering	4
Polisanmälan	4
Förebyggande	4
Skyddsron	5
Utbildning	5
Revidering	5
Handlingsplan: åtgärder vid våld och hot från:	
- Elev mot elev	6
- Elev mot arbetstagare	6
- Arbetstagare mot elev	7
- Utomstående mot elev	7
- Elev mot utomstående	8
- Utomstående mot arbetstagare	9
- Arbetstagare mot arbetstagare	9
- Arbetstagare mot chef	9
- Chef mot arbetstagare	10
- Beväpnad person mot skola	10
Bilaga 1: Checklista	12
Bilaga 2: Lagstöd	13-15
- Nödvarn	
- Nöd	
- Envarsgripande	
- Trygghet och studiero i skolförordning och skollag	
- Förolämpning	
- Olaga hot	
- Ofredande	
- Misshandel	

Rutiner för ensamarbete

Ensamarbete skall i största möjliga mån uteslutas dock med hänsyn till verksamhetens storlek sker detta kontinuerligt. Därav är det av största vikt att personal är lyhörda för rutiner samt kontinuerligt kommunicerar svårigheter/risker med rektor. Personal i ensamarbete iakttar följande försiktighetsåtgärder:

- Telefon skall alltid finnas med i personalens direkta närhet
- Lås ytterdörrar samt altandörrar där verksamheten ej uppehåller sig
- Planera aktiviteter som är lämpliga med hänsyn till överblick av elever
- När nästsista person slutar för dagen kontrollera att ingen dröjer sig kvar i huset av elever eller någon obehörig som tagit sig in i huset och säkerställ att det är adekvat låst för fortsatt arbete. Den personal som stänger verksamheten och huset gör en ytterligare kontroll att ingen dröjer sig kvar i huset eller att någon obehörig tagit sig in i huset och säkerställer att alla fönster och dörrar är låsta.

Rutiner vid akut yttre hot

- Lås dörrar och stäng fönster. Stäng av ventilation. Lyssna på radio.
- Samla personal och/eller elevgrupp i ett gemensamt rum och lås dörren inifrån. Kalla på fler vuxna/alternativt polis om situationen kräver det.

Vid akut inrymning:

Fritids	Samling i förskoleklassrum. Dra ned rullgardin. Fritidspersonal ansvarar för gruppen.
F-4	Samling i respektive klassrum. Dra ned rullgardin. Undervisande pedagog ansvarar för respektive elevgrupp.
5-9	Samling i respektive klassrum. Dra ner rullgardin. Undervisande pedagog ansvarar för respektive elevgrupp.
Idrott, hkk	Samling i respektive klassrum. Undervisande pedagog ansvarar för respektive elevgrupp.
Strandpaviljong	<ol style="list-style-type: none">1. Beredskapslarm: gå tillbaka till respektive skolbyggnad2. Yttre hot på någon av skolbyggnaderna: stanna kvar3. Yttre hot vid paviljong: stanna kvar <p>Ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none">- fritids: fritidspersonal- luncher: ansvarig pedagog som följer med respektive elevgrupp
Raster	Rastvakt ansvarar för att få in alla elever i byggnaden till respektive klassrum.
Övriga	Pedagog som inte har undervisning, adm, städ, vaktmäst, EHT: säkra ytterdörrarna i den byggnaden du befinner dig i.

Ytterst ansvarig: Lilla Nisse:

Östra Park:

<ol style="list-style-type: none">1. Skolledning2. Speciallärare3. Övriga	<ol style="list-style-type: none">1. Skolledning2. Speciallärare3. Övriga
---	---

Kontakter

SOS larmtjänst	112
Polis, rådgivning (ej akut situation)	11414
Rektor Gunilla Persson	0414-14466, 0768-503588

Målsättning, syfte och kvalitetssäkring

I enlighet med Nils Holgerssonskolans målsättning ska alla som har Nils Holgerssonskolan som arbetsplats kunna känna sig trygga när det vistas inom skolans område. Problem som existerar idag och som kan dyka upp framöver ska i första hand förebyggas och förhindras genom ett aktivt trygghets- och säkerhetsarbete. Handlingsplan för trygg och säker skola ska vara komplement till det systematiska arbetsmiljöarbetet (ex AFS 2001:1 och 1993:2). Alla som har skolan som arbetsplats bör känna till innebörden av gällande lagar, förordningar, författningar samt lokala föreskrifter som kan kopplas till denna handlingsplan.

Samarbete, öppenhet och ett förhållningssätt som gagnar icke-våld ska genomsyra hela skolan, både personal och elever (*Skolverket, 2009*). Samtliga i personalen skall verka för tidig genom ett främjande och förebyggande arbete i grunden och kränkingsutredningen som utredande insats.

Rektor på skolan ansvarar för det systematiskt arbetsmiljöarbete samt att identifiera risker för våld och hot samt rutiner för dessa. Medarbetare på skolan ansvarar för att bidra till god arbetsmiljö samt att verka för tidig upptäckt. Medarbetare har en skyldighet att vara vaksam över brister och risker i arbetsmiljön som kan förändras för att förebygga hot- och våldssituationer.

Begränsningar

Denna handlingsplan för trygg och säker skola fokuserar på de psykosociala arbetsmiljöaspekterna och vad som kan göras med hjälp av riskinventering, utbildning, information och ökat medvetande för att förebygga och hantera kränkningar, hot och våld. Den fysiska arbetsmiljön och dess inverkan på tryggheten och säkerheten på Nils Holgerssonskolan hanteras genom övrig arbetsmiljölagstiftning och föreskrifter.

Det finns andra policies och handlingsplaner som på olika sätt berör denna handlingsplan, ex handlingsplan mot diskriminering och kränkande särbehandling.

Nils Holgerssonskolans policy för trygg och säker skola, förebyggande åtgärder

- Syftet med säkerhets- och trygghetsarbetet på skolan ska vara att alla som vistas inom skolans område ska kunna känna sig trygga.
- Nils Holgerssonskolan accepterar inte kränkningar, hot, våld i någon form mot elever eller personal och därmed gäller nolltolerans.
- Samtliga incidenter med anknytning till kränkningar, hot, våld ska rapporteras, utredas och sammanställas. Särskilda blanketter för incidentrapportering finns på personalens drive och i pärmar på personalrummen märkta arbetsmiljö.
- Målet med trygghets- och säkerhetsarbetet är att förebygga kränkningar, hot, våld i så stor utsträckning som möjligt. För att uppnå detta ska alla som har skolan som arbetsplats vara insatta i gällande föreskrifter, rutiner och riktlinjer.
- Det är viktigt att även eleverna är delaktiga i och får ett inflytande över arbetet med trygghets- och säkerhetsfrågorna.
- I de konkreta målen med trygghets- och säkerhetsarbetet ingår att samtliga anställda ska få kontinuerlig utbildning inom trygghets- och säkerhetsområdet.
- Genom att trygghets- och säkerhetsarbetet regelbundet revideras, utvärderas och kompletteras, ska tryggheten och säkerheten ständigt förbättras.
- Alla allvarigare kränkningar, hot, våldincidenter ska polisanmälas.
- Anmälan vid allvarligt tillbud eller skada ska anmälas till Arbetsmiljöverket www.amv.se
- Väl synliga rastvakter, i reflexväst, finns ute på raster
- Avlösning i uppslutning i situationer som skulle kunna leda till våld och hot
- Avvisning från skolans område av utomstående personer om det inte finns godkänd anledning till besök.
- Genom organisering undvika ensamarbete i så stor utsträckning som möjligt. Innebär en arbetsguppgift en påtaglig risk för våld och hot får den inte utföras som ensamarbete.
- Tillgång till telefon.
- Låsning av lokalerna efter skoltid för att säkerställa att personal som arbetar kvar kan vara trygga i vetskap att ytterdörrar är låsta.
- Alla besökare och externa personer såsom hantverkare bör föränmäla vistelse på skolan.

En skola är en offentlig miljö - men inte offentlig plats. Det betyder att en person utan relevant ärende är obehörig och skall uppmärksammas och uppmanas att lämna skolans område.

Rutiner för agerande i kränkande, hotfulla eller våldsamma situationer

Att kunna agera i kränkande, hotfulla eller våldsamma situationer handlar mycket om att kunna göra individuella bedömningar som grundar sig på sunt förnuft och som beror väldigt mycket på omständigheterna i den specifika situationen. Det mest avgörande för agerande av den som utsätts för ett kränkande, hotfullt eller våldsamt beteende är att kunna minimera konsekvenserna av händelsen genom att behålla lugnet i konfliktsituationer, försöka dämpa konfliktbeteende och alltid använda sig av verbala tillsägelser i första hand. Om man utsätts för ett våldsamt beteende är den första prioritet att ta sig ur situationen så att man inte blir skadad. Om man som personal på skolan väljer att ingripa för att tex sära på elever som slåss är det viktigt att man känner att man klarar av situationen utan att själv bli skadad.

Undvik att agera själv utan ta hjälp av andra i sådana situationer. Det är alltid bättre att lämna en aggressiv eller hotfull situation för tidigt än för sent! En förutsättning för att kunna agera i en kränkande, hotfull eller våldsam situation är att man har möjlighet att snabbt kalla på hjälp.

Checklista för agerande i kränkande, hotfull eller våldsam situation

- Uppmana den som agerar kränkande, hotfullt eller våldsamt att sluta med sitt beteende
- Håll avstånd till den aggressiva personen och respektera revir
- Försök behålla lugnet. Tillkalla hjälp: via mobiltelefon eller via elev/kollega som kan hämta hjälp
- Identifiera om möjligt personen som uppträtt hotfullt/våldsamt
- Identifiera vittnen
- Skriv en incidentrapport
- Skriv egna minnesanteckningar av det inträffade så snart som möjligt efter det inträffade
- Överväg i samråd med rektor att göra en polisanmälan. Anmäl alltid allvarigare tillbud eller händelse till Arbetsmiljöverket www.anmalarbetssskada.se OBS! Vid kränkning av elev ska anmälan alltid göras till huvudman enligt Skollagen 6 kap 10§ 21

Hjälp och stöd

- Det är avgörande att alla på skolan känner till vad man kan och bör göra i en situation som präglas av kränkning, hot eller våld för att hjälpa den som utsetts.
- Det är också avgörande att skolledningen har utarbetat väl fungerande rutiner och riktlinjer för omhändertagande och när det är nödvändigt, krisstöd.
- Det är också viktigt att man utreder inträffade händelser för att försöka undvika att något liknande inträffas igen.

Rutiner för hjälp och stöd efter inträffad kränkande, hotfull eller våldsam händelse

Alla på skolan som bevittnar en händelse med anknytning till kränkning, hot eller våld har ett ansvar att hjälpa och stödja den som har utsatts på det sätt som av situationen bedöms som lämpligt och nödvändigt.

- Vid händelse som drabbar en elev är det mentorn som har det övergripande ansvaret att bedöma behovet av stöd och hjälp till den utsatte.
- Vid händelse som drabbar någon i personalen är det skolledningen som har det övergripande ansvaret att bedöma behov av stöd och hjälp till den utsatte.

Elevhälsoteamet har en avgörande roll och när någon tillförljvs av en händelse med anknytning till kränkning, hot eller våld behöver mer hjälp och stöd än vad personal/skolledning kan ge, är det elevhälsoteamet som ska kopplas in.

Elevhälsoteamet ska alltid informeras om allvarigare händelser med anknytning till kränkning, hot eller våld.

Någon slags uppföljning ska alltid ske efter en händelse med anknytning till kränkning, hot eller våld. Den drabbade ska alltid fylla i en incidentrapport som lämnas vidare till ansvarig rektor. Det är också viktigt att den som utsatts för händelsen får prata om det inträffade, direkt efter att det inträffat och även efter en tid. Denna uppföljning ska ske i samråd mellan personal/skolledning och elevhälsoteam.

Checklista om man bevittnar eller får kännedom om en händelse med anknytning till kränkning, hot eller våld

- Ta reda på vad som hänt!
- Omhänderta den drabbade och se till så den drabbade inte lämnas ensam.
- Gör en bedömning av vem som behöver tillkallas: skolsköterska, ambulans, polis, kurator, rektor, elevhälsotem.

- Om polis ska tillkallas, vid pågående allvarligt brott: Ring 112 eller polisen i Malmö 114 14 och begär polis till platsen.
- Lämna inte platsen för händelsen, håll uppsikt över händelseförloppet.
- Tillkalla hjälp: via mobiltelefon eller via elev/kollega som kan hämta hjälp.
- Identifiera om möjligt personen som uppträtt våldsamt/hotfullt.
- Identifiera vittnen.
- Skriv incidentrapport.
- Uppmuntra den drabbade att skriva en incidentrapport av det inträffade så snart som möjligt efter det inträffade.

Samverkan

Skolvärd

Nils Holgerssonskolan har en anställd skolvärd som fungerar som ett stöd för eleverna. Den personen rör sig på de platser där eleverna finns på tex raster.

Polisen

Det är givetvis viktigt att samarbete och kommunikation med polisen fungerar bra. Detta innefattar att skolan är bra på att anmäla brott, så att polisen kan göra sitt arbete, men även att polisen kommunicerar med skolan på ett bra sätt. Lokalpolisen har kontakt med kurator och besök i åk 8 planeras in årligen.

Sociala myndigheter

Det är givetvis viktigt att samarbete och kommunikation med sociala myndigheter fungerar bra. Detta innefattar att skolan är bra på att upplysa myndigheterna om misstankar om att elever far illa men även att myndigheterna kommunicerar med skolan på ett bra sätt. Elevhälsoteam arbetar aktivt med att kontakten fungerar på ett bra sätt.

Dokumentation och förebyggande arbete

Incident/tillbudsrapportering

- Om en händelse med anknytning till kränkning, hot eller våld inträffas i skolan ska en incidentrapport alltid fyllas i (se även mall vid kränkingsutredning)
- Om en elev är den som drabbats, fylls blanketten i första hand i tillsammans med mentor/kurator eller annan personal.
- Om någon i personalen är den som drabbats, fylls blanketten i första hand i av den som drabbats.
- Om man vill ha hjälp med att fylla i blanketten kan man vända sig till någon i skolledningen.
- Om det inträffade leder till kroppsskada ska en arbetsskadeanmälan alltid också fyllas i. www.anmalarbetskada.se

Varför ska man incidentrapportera händelser?

Incidentrapporteringen är viktig för att;

- Det är en förutsättning att det inträffade uppmärksammas och kommer till berördas kännedom för att den som drabbats ska få nödvändigt stöd och hjälp och för att händelsen ska kunna utredas på ett bra sätt.
- Skapa en rättvisande bild av arbetsmiljön på skolan som kan ligga till grund för framtida riskinventeringar och riktade förebyggande åtgärder.
- Det är obligatoriskt enligt Arbetsmiljöverket att dokumentera alla tillbud och arbetsskador, däribland alla händelser som har anknytning till hot eller våld. Allvarliga händelser ska även Arbetsmiljöverket informeras om.
- Alla har ett gemensamt ansvar för arbetsmiljön på skolan och det är bara genom att påtala brister som arbetsmiljön kan bli bättre!

Polisanmälan

- När misstanke om brott finns ska skolledningen underrättas för vidare åtgärd.
- Polisanmälan när det gäller ett brott mot skolans egendom (tex skadegörelser) görs alltid av skolledningen.
- Polisanmälan när det gäller brott mot person (tex hot eller våld) bör göras i samråd med skolledningen.
- Om brottet har drabbat en elev gör som regel rektor anmälan. Om brottet drabbat en i personalen gör som regel den drabbade själv en anmälan.
- Den som utsatts för ett brott har alltid rätt att själv göra en anmälan.

- Den som utsatts för ett brott har även alltid rätt att be att skolan, genom skolledningen, göra anmälan.

Förebyggande arbete

Förebyggande åtgärder som försvårar eller förhindrar att obehöriga vistas på skolans område kan minska risken för ett hot och våldssituationer uppkommer. Detta kan möjliggöras genom tex

- en förbättrad skolgårdsmiljö.
- många vuxna ute bland barnen.
- expeditionerna har en kontrollerande funktion utöver den informerande och strävar efter att kontrollera att alla som kommer och går inom skolans område kan identifiera sig.
- låsa alla byggnader.
- eventuellt installera trygghetskameror.

Skydds rond

Vid skydds rond bör det göras en riskbedömning över trygghet och säkerhetsfrågorna samt en bedömning över vilka säkerhetsåtgärder som är lämpliga.

En viktig del av det förebyggande arbetet är att få eleverna delaktiga i trygghet- och säkerhetsfrågorna. Exempel på detta är:

- utveckling av likabehandlingsarbete
- diskussion och information om trygg och säker skola
- gå igenom med eleverna varför man ska incidentrapportera
- ha kontinuerliga 'inrymningsövningar' vid eventuellt yttre hot

Utbildning

Förslag till utbildning

En viktig del av det förebyggande arbetet är att kontinuerlig informera och utbilda inom trygghets- och säkerhetsfrågor. Förslag på behov och målgrupper för framtida utbildning/information;

- utbildning för personal i hur man agerar i akuta situationer genom praktisk träning med fall
- information till eleverna om valda delar av brottsbalken, kunskap om vad som är brottsligt
- vad kränkningar, hot och våld är: Brotten förolämpning, förtal, olaga hor, ofredande, misshandlar samt brott mot tjänsteman
- vad man enligt lag får göra i situationer som präglas av kränkningar, hot eller våld: nödvärnsrätten, nödhandling och envargripande
- genomgång av och diskussion kring ett antal scenarion från skolans värld som präglas av kränkningar, hot eller våld

Revidering, utvärdering och komplettering av handlingsplan

Det är viktigt att handlingsplanen för trygg och säker skola är ett levande dokument som regelbundet revideras, utvärderas och kompletteras. Det övergripande ansvaret för att revidera och komplettera planen ska ligga på rektor i samarbete med biträdande rektor, elevhälsoteam, elevskyddsombud och personal.

På Nils Holgerssonskolan:

- Elevenkät
- Personalenkät
- Föräldraenkät
- Handlingsplan för likabehandling och diskriminering
- Handlingsplan för våld och hot
- Utvärderingar för alla delar i verksamheten gällande hela verksamhetsåret
- Riskinventering utifrån incidentrapporter

Handlingsplan - åtgärder vid våld och hot från:

Elev mot elev

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och/eller våld mellan elever ska gripa in för att stoppa det. Kalla på fler vuxna/alternativt polis om situationen kräver det. Ombesörj så att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för. Lugna ned situationen och om det anses nödvändigt ta de inblandade till var sitt rum.

Utred situationen

Båda parter får ge sin version av händelsen, som dokumenteras av respektive samtalsledare. Om händelsen av både vuxna och elever härmed bedöms utredd avslutas ärendet genom att mentor och rektor informeras. Därefter görs en incident/tillbudsrapport över händelsen.

Vid allvarligt hot eller våld

Det är de involverade arbetstagarnas uppgift att se till att rektor informeras omgående. Rektor ansvarar för att vårdnadshavare informeras. Mentor ska också snarast delges information om händelsen. Vårdnadshavare kallas till skolan. I syfte att situationen för de inblandade inte ska förvärras kan vårdnadshavare rekommenderas/uppmanas att ta sitt barn från skolan resten av dagen, eller fram till dess att mötet med skolans personal och rektor kan äga rum. Rektor kallar snarast till möte med alla inblandade, och leder detta med hjälp av lämpliga arbetstagare, för att samla information. Rektor ansvarar för att åtgärdsprogram upprättas. Vid allvarligt hot och/eller våld gör rektor en polisanmälan av händelsen. I de fall en polisanmälan görs och där någon under 18 år är misstänkt för brott, informeras alltid socialtjänsten och vårdnadshavare via polisen. Rektor gör också en anmälan till Arbetsmiljöverket. Vid allvarligt hot eller våld informerar rektor först personalen och därefter skolans elever om händelsen och vilka åtgärder som vidtas. Rektor skriver en incidentrapport över händelsen och informerar andra berörda.

Vidare åtgärder

Rektor ska tillse att de inblandade eleverna erbjuds hjälp av elevhälsan att bearbeta händelsen. Uppföljningssamtal med de inblandade ska ske efter en vecka samt, vid behov, efter en månad. Rektor kallar tillsamtalen där elever, vårdnadshavare, mentor samt elevhälsorepresentant deltar. Samtalen dokumenteras.

Handlingsplan - åtgärder vid våld och hot från:

Elev mot arbetstagare

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och/eller våld mellan elever ska gripa in för att stoppa det. Kalla på fler vuxna/alternativt polis om situationen kräver det. Ombesörj så att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för. Lugna ned situationen och om det anses nödvändigt ta de inblandade till var sitt rum.

Utred situationen

Båda parter får ge sin version av händelsen, som dokumenteras av respektive samtalsledare. Om händelsen härmed bedöms utredd avslutas ärendet genom att mentor och rektor informeras. Därefter görs en incident/tillbudsrapport över händelsen. Det är rektor för eleven/eleverna som skriver tillbudsrapporten.

Vid allvarligt hot eller våld

Rektor leder samtalet med den/de inblandade eleven/eleverna. Rektor informerar elevens vårdnadshavare.

Vil allvarligt hot eller våld informerar rektor först personalen och därefter skolans elever om händelsen och vilka åtgärder osm vidtas.

Rektor avgör huruvida samtliga elevers vårdnadshavare bör informeras om händelsen samt om vidtagna åtgärder på skolnivå.

Vid allvarligt hot eller våld gör rektor en polisanmälan av händelsen. I de fall polisanmälan görs och där någon är under 18 år är misstänkt för brott, informeras socialtjänsten och vårdnadshavarna via polisen. Rektor gör en anmälan till Arbetsmiljöverket och om det behövs en arbetsskadeanmälan till Försäkringskassan.

Vid allvarligt hot eller våld informerar rektor först personalen och därefter skolans elever om händelsen och vilka åtgärder som vidtas.

Rektor skriver incident/tillbudsrapport över händelsen och informerar andra berörda.

Vidare åtgärder

Den utsatta ska erbjudas hjälp i forma av krisbearbetning.

Rektor kan ta hjälp av professionell hjälp utifrån.

Behöver relationerna mellan de inblandade bearbetas ytterligare, kontaktar rektor elevhälsoteam.

Rektor ansvarar för dokumentation samt att elevens mentor involveras i arbetet.

Uppföljningssamtal med de inblandade ska ske efter en vecka samt, vid behov, efter en månad.

Rektor ansvarar för samtalen samt dokumentation.

Handlingsplan - åtgärder vid våld och hot från:

Arbetstagare mot elev

Med arbetstagare avses anställda och inhyrd personal i verksamheten. Om arbetstagare är rektor utförs rektorns uppgifter av Nils Holgerssonskolans styrelseordförande eller skolchef.

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och/eller våld mellan arbetstagare och elev ska gripa in för att stoppa det. Kalla på fler vuxna, alternativt polis, om situationen kräver det.

Ombesörj att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för. Lugna ned situationen och om det anses nödvändigt ta de inblandade till var sitt rum.

Utred situationen

Båda parter får ge sin version av händelsen, som dokumenteras av respektive samtalsledare. Om händelsen härmed bedöms utredd avslutas ärendet genom att rektor informeras. Därefter görs en incident/tillbudsrapport över händelsen. Det är rektor för eleven/eleverna som skriver tillbudsrapporten.

Vid allvarligt hot eller våld

Den arbetstagare som har gjort sig skyldig till hot och/eller våld mot en elev har begått tjänstefel. Ärendet handhas i fortsättningen av rektor i samråd med Nils Holgerssonskolans styrelse och skolchef och den berördas fackliga ombud informeras.

Vid allvarligt hot eller våld gör rektor en polisanmälan av händelsen. I de fall en polisanmälan görs och där någon är under 18 år är misstänkt för brott, informeras alltid socialtjänsten och vårdnadshavarna via polisen.

Om polisanmälan görs ska Arbetsmiljöverket kontaktas. Vid allvarligt hot eller våld informerar rektor först personalen och därefter skolans eleven om händelsen och vilka åtgärder som vidtas. Rektor avgör huruvida samtliga elevers vårdnadshavare bör informeras om händelsen samt om vdtagna åtgärder på skolnivå.

Incident/tillbudsrapport eller arbetsskadeanmälan fylls i och lämnas till rektor och redovisas till andra berörda samt Nils Holgerssonskolans styrelse.

Vidare åtgärder

Den utsatta ska erbjudas hjälp av elevhälsoteam med att bearbeta händelsen. Behöver relationerna mellan de inblandade bearbetas ytterligare kontaktar rektor elevhälsoteam. Rektor ansvarar för dokumentation samt att elevens mentor involveras i arbetet. Uppföljningssamtal med de inblandade ska ske efter en vecka samt efter en månad. Rektor ansvarar för samtalen samt dokumentation.

Tillbudsrapport och arbetsskadeanmälan fylls i och lämnas till rektor. Rapporten ska sedan redovisas för andra berörda och Nils Holgerssonskolans styrelse ordförande och skolchef.

Rektor leder och dokumenteras uppföljningssamtal med den utsatt efter en vecka och en månad.

Den utsatta ska erbjudas hjälp med krisbearbetning. Rektor kan ta hjälp av professionell hjälp utifrån.

Handlingsplan - åtgärder vid våld och hot från:

Utomstående mot elev

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och eller våld från en utomstående mot elev ska gripa in för att stoppa det. Kalla på fler vuxna alternativt polis om situationen kräver det.

Hjälpen den som blir hotad eller attackerad att snabbt ta sig därifrån och om händelsen utspelar sig på skolgården, in i skolbyggnaden.

Ombesörj att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för.

Utred situationen

Eleven får ge sin version av händelsen, som dokumenteras av inblandad arbetstagare. Om händelsen härmed bedöms utredd avslutas ärendet genom att klassföreståndaren, rektor och vårdnadshavare informeras om händelsen.

Vid allvarligt hot eller våld

Vid allvarligt hot eller våld informerar rektor först personalen och därefter skolans elever om händelsen och vilka åtgärder som vidtas. Rektor avgör huruvida samtliga elevers vårdnadshavare bör informeras om händelsen samt om vidtagna åtgärder på skolnivå. Om den utomstående är elev vid en annan skola i kommunen kontaktar rektor berörd skolans rektor.

Vid allvarligt hot och våld gör rektor en polisanmälan av händelsen. I de fall en polis-anmälan görs och där någon under 18 år är misstänkt för brott, informeras alltid socialtjänsten och vårdnadshavarna via polisen.

Tillbudsrapport eller arbetsskadeanmälan för medarbetare fylls i och lämnas till rektor. Blanketten "Skaderapport" skrivs av närvarande personal/lärare för vidare befordran till rektor och skolsköterska. Rektor lämnar kopia av blanketten till kansliet. Originalen av blanketten sparas på skolan.

Vidare åtgärder

Den utsatta ska erbjudas hjälp av elevhälsan att bearbeta händelsen.

Uppföljningssamtal med elev och vårdnadshavare ska ske efter en vecka samt efter en månad. Mentor ansvarar för samtal och dokumentation.

Handlingsplan - åtgärder vid hot och våld från:

Elev mot utomstående

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och eller våld från en elev mot en utomstående ska gripa in för att stoppa det. Kalla på fler vuxna alternativt polis om situationen kräver det.

Hjälpen den som blir hotad eller attackerad att snabbt ta sig därifrån och om händelsen utspelar sig på skolgården, in i skolbyggnaden.

Ombesörj att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd.

Utred situationen

Den utsatta ges möjlighet att lämna sin version av händelsen, som dokumenteras av inblandad arbetstagare. Om händelsen härmed bedöms utredd avslutas ärendet genom att mentor/klassföreståndare och rektor informeras om händelsen.

Vid allvarligt hot eller våld

Rektor informerar elevens vårdnadshavare.

Den utsatta ska erbjudas hjälp att kontakta anhörig. Om den utomstående är elev vid en annan skola i kommunen kontaktar rektor den skolans rektor.

Vid allvarligt hot eller våld informerar rektor först personalen och därefter skolans elever om händelsen och vilka åtgärder som vidtas. Rektor avgör huruvida samtliga elevers vårdnadshavare bör informeras om händelsen samt om vidtagna åtgärder på skolnivå.

Vid allvarligt hot och våld gör rektor en polisanmälan av händelsen. I de fall en polisanmälan görs och där någon under 18 år är misstänkt för brott, så informeras alltid socialtjänsten och vårdnadshavarna via polisen.

Blanketten "Skaderapport" skrivs av närvarande personal/lärare för vidare befordran till rektor och skolsköterska. Rektor lämnar kopia av blanketten till kansliet. Originalen av blanketten sparas på skolan.

Vidare åtgärder

Rektor leder och dokumenterar uppföljningssamtal med eleven efter en vecka och en månad. Rektor kontaktar den utsatta efter en vecka, eller efter överenskommelse, för att följa upp händelsen.

Handlingsplan - åtgärder vid hot och våld från:

Utomstående mot arbetstagare

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och/eller våld från en utomstående mot en arbetstagare ska gripa in för att stoppa det. Kalla på fler vuxna/alternativ polis om situationen kräver det. Hjälプ den som blir hotad eller attackerad att snabbt ta sig därifrån och om händelsen utspelar sig på skolgården, in i skolbyggnaden. Ombesörj att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för.

Utred situationen

Den utsatta får ge sin version av händelsen, som dokumenteras av inblandad arbetstagare. Om den utomstående är elev vid annan skola informeras berörd rektor.

Vid allvarligt hot eller våld

Vid allvarligt hot eller våld informerar rektor först personalen och därefter skolans elever om händelsen och vilka åtgärdes som vidtas. Rektor avgör huruvida samtliga elevers vårdnadshavare bör informeras om händelsen samt om vidtagna åtgärder på skolnivå.

Vid allvarligt hot och våld gör rektor en polisanmälan av händelsen. I de fall en polisanmälan görs och där någon under 18 år är misstänkt för brott, informeras alltid socialtjänsten och vårdnadshavare via polisen.

Om polisanmälan görs ska Arbetsmiljöverket kontaktas.

Handlingsplan - åtgärder vid hot och våld från:

Arbetstagare mot arbetstagare

Akut skede

Vajre vuxen som ser/uppfattar hot och/eller våld från en arbetstagare mot en arbetstagare ska gripa in för att stoppa det. Kalla på fler vuxna/alternativt polis om situationen kräver det. Lugna ned situationen och om det anses nödvändigt ta de inblandade till var sitt rum. Ombesörj att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för.

Utred situationen

Båda arbetstagarna får redogöra och dokumenterar sin version av händelsen och rektor delges materialet. Om händelsen härmed bedöms utredd avslutas ärendet av rektor. Incidentrapport ska skrivas och skyddsombud informeras om händelsen.

Vid allvarligt hot eller våld

Den arbetstagare som gjort sig skyldig till hot eller våld mot annan arbetstagares har begått tjänstefel. Ärendet handhas i fortsättningen av rektor tillsammans med Nils Holgerssonskolans styrelse och skolchef och de berörda fackliga ombud informeras.

Vid allvarligt hot eller våld informerar rektor först personalen. Om händelsen utspelats i närvaro av elever gör rektor bedömning hur skolans elever infoermas om händelsen och vilka åtgärder som vidtas.

Vid allvarligt hot eller våld gör rektor en polisanmälan av händelsen. Om polisanmälan görs ska ARbetsmiljöverket kontaktas. Tillbudsrapport och arbetsskadeanmälan fylls i och lämnas till rektor. Rapporten ska sedan redovisas för andra berörda och Nils Holgerssonskolans ordförande.

Vidare åtgärder

Rektor beslutar i samråd med Nils Holgerssonskolans styrelse om vidare åtgärder.

Den/de utsatta ska erbjudas hjälп med krishantering. Rektor kan ta professionell hjälп utifrån.

Handlingsplan - åtgärder vid hot och våld från:

Arbetstagare mot chef

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och/eller våld från en arbetstagare mot rektor/chef ska gripa in och stoppa det. Kalla på fler vuxna/alternativt polis om situationen kräver det. Lugna ned situationen och om det anses nödvändigt ta de inblandade till var sitt rum. Ombesörj att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för.

Utred situationen

Arbetstagare och chef får dokumentera sina respektive versioner av händelsen. Dessa lämnas till Nils Holgerssonskolans styrelseordförande som utreder händelsen. Incidentrapport ska skrivas.

Vid allvarligt hot eller våld

Den arbetstagare som gjort sig skyldig till våld och/eller hot mot sin chef har begått tjänstefel. Ärendet handhas i fortsättningen av styrelsen och de berördas fackliga ombud informeras. Vid allvarligt hot och våld gör överordnad chef en polisanmälan av händelsen. Om polisanmälan görs ska Arbetsmiljöverket kontaktas. Vid allvarligt hot eller våld informerar styrelseordförande personalen. Om händelsen utspelats i närvaro av elever informeras skolans elever om händelsen och vilka åtgärder som vidtas. Tillbudsrapport eller arbetsskadeanmälan fylls i och lämnas till styrelsen. Rapporten ska sedan redovisas för andra berörda.

Vidare åtgärder

Styrelsen beslutar om vidare åtgärder. Den/de utsatta ska erbjudas hjälp med krishantering. Rektor kan ta hjälp av företagshälsovården.

Handlingsplan - åtgärder vid hot och våld från:

Chef mot arbetstagare

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och eller våld från chefen mot en arbetstagare ska gripa in för att stoppa det. Kalla på fler vuxna alternativt polis om situationen kräver det. Lugna ner situationen och om det anses nödvändigt ta de inblandade till var sitt rum. Ombesörj att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för.

Utred situationen/upprätta kränkingsärende

Båda inblandade får dokumentera sin version av händelsen. Dessa delges Nils Holgerssonskolans styrelse. Styrelsen utreder händelsen. Skyddsombud informeras om händelsen.

Vid allvarligt hot eller våld

Den chef som gjort sig skyldig till våld och hot mot en arbetstagare har begått ett tjänstefel. Ärendet handhas i fortsättningen av styrelsen, den berördas fackliga ombud informeras. Vid allvarligt hot och våld gör styrelsen en polisanmälan av händelsen. Vid allvarligt hot eller våld informerar styrelsen personalen. Om händelsen utspelats i närvaro av elever gör styrelsen en bedömning hur skolans elever informeras om händelsen och vilka åtgärder som vidtas. Tillbudsrapport eller arbetsskadeanmälan för medarbetare fylls i och lämnas till närmast styrelsen.

Vidare åtgärder

Nils Holgerssonskolans styrelse beslutar om vidare åtgärder. Den/de utsatta ska erbjudas hjälp med krisbearbetning.

Handlingsplan - åtgärder vid hot och våld från:

Väpnad person mot skola

Akut skede

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och eller våld från väpnad person ska ringa 112. Om någon skadats ska dessa undsättas och första hjälpen påbörjas. Meddela rektor. Den vuxne ser i första hand till att ta hand om de elever den ansvarar för. Om möjligt se till att sprida informationen ut i resten av skolan. Om möjligt, ta en bild på personen som signalement åt polisen. Vuxna ansvarar för att inrymma elever i skolans lokaler, låsa dörren inifrån och hålla sig

borta från fönster.

Upprätta en kriscentral. Ombesörj att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för.

Inrymning innebär att barn, elever och personal stänger in sig i rum eller salar. Genom att låsa dörren och/eller barrikadera den blir det svårare för en gärningsperson att komma in. Det är också en fördel om det går att gömma sig, att vara tyst och om möjligt täcka för eventuella fönster. Inrymning är ingen garanti för säkerhet, men bidrar ofta till att förhindra att människor kommer till skada (Utdrag från Skolverket).

Utred situationen

Arbetstagare och chef får dokumentera sina respektive versioner av händelsen. Dessa delges Nils Holgerssonskolans styrelse.

Styrelsen utreder händelsen.

Skyddsombud informeras om händelsen.

Vidare åtgärder

Nils Holgerssonskolans styrelse beslutar om vidare åtgärder.

Den/de utsatta ska erbjudas hjälp med krisbearbetning.

Planera återgång till vanlig skolverksamhet.

Checklista

Som stöd i arbetet, då en händelse med inslag av hot eller våld inträffat på skolan, finns denna checklista över åtgärder som ska vidtagas.

Rektor är ansvarig för att vidtagna åtgärder kontrolleras på checklistan.

- Dokumentation av händelsen
- Information till berörda och omgivning
- Polisanmälan
- Blankett tillbudsrapport
- Anmälan till socialtjänst
- Krisstöd
- Uppföljande samtal
- Uppföljande kontakt med utomstående som blivit inblandade
- Upprättande av handlingsplan
- Blankett till elevförsäkring
- Arbetsskadeanmälan till Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan
- AFA försäkring

Datum

Underskrift

Namnförtydligande

Lagstöd

Nödvärn

Brb 24 kap, 1 § (Brb = Brottsbalken) *"En gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig. Rätt till nödvärn föreligger mot ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom, den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtas på bar gärning, den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller fartyg, eller den som vägrar att lämna en bosta efter tillsägelse".*

Lagtexten förmedlar att det i regel är förbjudet att skada andra människor eller annans egendom. Den i princip enda situation då användande av våld kan anses godtagbart är vid nödvärnssituation. Det innebär att var och en har rätt att använda nödvändigt våld för att stoppa förstörelse och misshandel av såväl person som egendom. En person kan tex hållas fast eller dras ifrån en plats där misshandel pågår. Nödvärnsrätten som aldrig får innebära mer våld än situationen kräver gäller alla människor, därmed också lärare och elever.

Nödvärnsrätten gäller bara det akuta ingripandet och försvaret. Var gränsen går för vilket våld som kan tillåtas i olika situationer måste bedömas i varje enskilt fall, och sannolikt har lärare en något utökad möjlighet att bruka våld i sitt tillsynsansvar än vad en enskild person har i andra sammanhang. Om tex en elev angriper andra elever kan en lärare med några handgrepp tvinga eleven att hålla sig lugn.

Nöd

Brb 24 kap 4 § *"En gärning som någon begår i nöd utgör brott endast om den med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt är oförsvarlig. Nöd föreligger när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse".*

Med stöd av brottsbalkens nödregel kan tex föremål omhändertaras för att avvärja omedelbar fara. När det gäller andra typer av föremål och situationer är rättsläget oklart eftersom författningssöt saknas. Det är tillåtet för skolledningen att öppna och visitera elevskåp under förutsättning att eleverna fått information om att skåpen inte är privata. Slutna väskor får däremot inte öppnas och genomsökas. Skolpersonal har inte heller befogenheter att genomföra kroppsvisitation utan samtycke.

Envarsgripande

Rb 24 kap 7§ (Rb = Rättegångsbalken) *"Påträffas den som begår brott, varpå fängelse kan följa, på bar gärning eller flyende fot får personen gripas av envar. Envar får också gripa den som är efterlyst för brott. Den gripne skall skyndsamt överlämnas till polisen".*

Envar, alltså varje enskild människa har rätten att gripa en gärningsman. Det föreligger dock vissa krav för att detta ska kunna genomföras. För det första skall gärningsmannen begå ett brott som ger fängelse, tex misshandel, stöld, skadegörelse eller olaga hot. Dessutom måste man ta gärningsmannen på bar gärning, flyende fot eller om vederbörande är efterlyst, dvs anhållen eller häktad för brott. En vanlig medborgare kan ha svårt att veta vilka brott som ger fängelse. Man kan säga att det nästan är alla förutom sex stycken: olaga tvång, hemfridsbrott, förolämpning, förtal, åverkan och även förargelseväckande beteende. Är man det minsta osäker på om rätten att envarsgripande föreligger eller om man klarar att genomföra ett gripande, ta kontakt med polisen. SKulle man gripa en person som ej har gjort något brott där fängelse finns med i straffskalan så har man själv begått ett brott, olaga frihetsberövande.

Trygghet och studiero i skolförordning och skollag

Om en elev, trots tillsägelser fortsätter uppträda olämpligt ska rektor försöka ta reda på orsaken och få eleven att bättra sig. Rektorn kan därefter utdela en varning vid behov. Om detta inte heller hjälper kan eleven stängas av från skolan under högst två veckor av terminen. Avstängning och förvisning kan ske direkt om elevens beteende inverkar skadligt på andra elever. Rektor beslutar om avstängning eller förvisning. Det ska finnas en utredning som allsidigt klarlägger de omständigheter som är av betydelse för bedömningen. Besluten kan överklagas av vårdnadshavare, vilket ställs till Nils Holgerssonskolans styrelse.

Rektorn och personalen har allmänna befogenheter att vidta omedelbara och tillfälliga åtgärder för en trygg skolmiljö. Rektor och personalen får ta ifrån en elev ett föremål om det används så att det

stör utbildningen eller riskerar att skada någon. Om en elev stör kan läraren utvisa eleven ur klassrummet för resten av lektionen alternativt besluta om kvarsittning en timme efter eller före undervisningen. En utredning skall göras, och om eleven ändå stör kan rektor ge en skriftlig varning. Därefter kan det bli aktuellt med tillfällig omplacering eller avstängning. Mer information finns på www.skolverket.se/pm/trygghetochstudiero

Förolämpning/Förtal

Brb 5 kap 3§ "Den som smädar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom, döms för förolämpning".

Med förolämpning avses sådant som syftar till att sära en annan persons självkänsla. Konkret innebär detta att följande beteende kan vara att bedöma som förolämpning:

- Skällsord (av typen "jävla svartskalle/hora/bög")
- Skymfliga hotelser
- Beskyllningar (tex om kriminalitet eller om att man lever klandervärt på annat sätt. Att bli beskylld för att leva ett sexuellt utsvävande liv kan vara förolämpning/förtal.)
- Skymfliga åtbörder (tex att "ge någon fingret")
- Föraktfull behandling av annans kropp (tex att spotta på någon)

Brb 5 kap 1§ "Den som utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller eljest lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning, dömes för förtal".

Förtal är en handling där någon utpekar någon annan för att vara (vad lagen kallar) "brottslig eller klandervärd". I arbetslivet är "fikarumssnacket" den situation där detta brott mer eller mindre ofta tycks aktualiseras. Vad som betecknas som "oskyldigt skvallet" kan vara förtal.

Om man exempelvis av sina arbets/klasskamrater utpekats som ohederlig, sexuellt avvikande eller liknande är det ofta frågan om förtal.

Att diskutera andra människors sexuella preferenser, deras skötsamhet, tidigare kriminalitet eller liknande kan alltså vara brottsligt - även om det man talar om är sant. Det som är avgörande för om ett uttalande är brottsligt är om den talande personen velat kränka den han talat om.

Kränkningen ska gå ut på att den omtalades goda namn eller rykte sätts i fara.

Det som skiljer brottet "förtal" från brottet "förolämpning" är främst vem det kränkande uttalandet riktats till: om någon (exempelvis någon av dina arbets/klasskamrater) påstår saker om dig som är kränkande är det frågan om förtal. Detta oavsett om det han påstår faktiskt är sant. Det enda som krävs är att personen velat kränka dig. Om personen uttalar kränkningen när det bara är ni i enrum är det inte frågan om förtal utan i stället en förolämpning. I båda fallen är det frågan om brott.

Olaga hot

Brb 4 kap 5§ "Om någon lyfter vapen mot annan eller eljest hota med brottslig gärning på så sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, döms för olaga hot".

Olaga hot kan bestå i att man verbalt (dvs muntligt) hotats till livet eller att man hotas med vapen eller andra tillhyggen. Ett hot upplevs självklart ofta som mycket obehagligt av den som blivit utsatt för det. I motsats till vad många tror kräver dock inte lagen att den som hotats blivit rädd. Det avgörande är att den som hotat verkat mena allvar med det hotfulla som han sagt eller gjort. Den som menar allvar när han uttalar hot mot dig gör sig alltså skyldig till brott - även om du av något skäl inte blir rädd.

I de flesta fall uttalas en hotelse direkt till den som hotas. Men även hot som vidarebefordrats via andra (tex via arbets/klasskamrater) kan vara olaga hot. Att ge uttryck för att man vill skada en viss person - även om personen ifråga inte är närvarande - är alltså straffbart.

Ofredande

Brb 4 kap 7§ "Den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan, döms till ofredande".

Ofredandebrottet har en mer vidsträckt tillämpning än vad de flest tror efter att ha läst lagen. Ofta kommer ofredandebrottet i fråga när misshandelsparagrafen av olika skäl inte går att tillämpa. Ett sådant exempel är när misshandeln varit alltför "lindrig". Det rör sig om situationer där personer utsatts för avsiktliga knuffar eller sparkar eller då personer försökt ofreda (offret) genom att rycka eller slita i hans kläder eller sätta krokben för honom.

Det finns, som sagts ovan, en gränsdragningsproblematik mellan vad som skall bedömas som ofredande respektive misshandel. Enligt huvudregeln skall en spark (eller liknande) som ger offret skada eller smärta anses vara misshandel och inte ofredande. (Misshandel anses vara allvarigare än ofredande.)

Även trakasserier av olika slag kan betecknas som ofredande, tex att förfölja någon, att systematiskt förolämpa/förtala någon eller att på annat sätt få någon att må dåligt genom att gå på gång störa/ofreda.

Misshandel

Brb 4 kap 5§ *"Den osm tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat tillstånd, döms för misshandel"*.

Avgörande för om en viss handling skall bedömas som misshandel är om den utförts med vilja av den som utfört den. Den som av ren olyckshändelse exempelvis slår till någon genom har inte gjort sig skyldig till misshandel. (Om man skadat någon genom oaktsamhet, dvs av slarvighet, kan det dock vara frågan om vållande till kroppsskada.)

Gränsen mellan vad som är att bedöma som en "ringa" (dvs lindrig) misshandel och en misshandel av vad man brukar kalla "normalgraden" är inte alltid lätt att bedöma- Ett enstaka slag med öppen handflata brukar bedömas som ringa misshandel. Men att observera att all misshandel, ringa eller inte, är brottslig. Misshandel kan också, enligt Brb 3 kap 6§, bedömas som grov misshandel, om den orsakat väldigt allvarliga skador eller kan bedömas ha varit särskilt hänsynslös.